

Innlandet fylkeskommune
e-post: post@innlandetfylke.no

ØSTRE GAUSDAL, 27.02.2023

Arkivkode
144 K00 &13

Vår ref.(oppgis ved svar)
23/264-6

Deres ref.

HØRINGSINNSPILL - REGIONAL PLAN FOR KLIMA, ENERGI OG MILJØ

Kommunestyret i Gausdal kommune behandlet saken, saksnr. 14/23 den 23.02.2023.

Følgende enstemmig vedtatt høringsinnspill oversendes Innlandet fylkeskommune:

Gausdal kommune har følgende innspill til *Regional plan for klima, energi og miljø*:

- Vi mener det er **behov for en kommuneoverskridende plan** på dette området. Det er lagt vekt på god medvirkning fra kommuner og andre relevante aktører i både prosess og gjennomføring. Det er svært positivt.
- Videre vurderes det som positivt at planforslaget har ambisjoner om å nærmere identifisere hvilke **utviklingsmuligheter** som finnes for Innlandet i en situasjon der utfordringene på klima-, energi- og miljøområdet er økende.
- Planen bør bygge på en **mer omfattende og systematisk situasjonsanalyse** som er tydeligere på hva som er dagens utfordringer, hva som allerede gjøres og hva som må til for å bedre status. Hvilken metodikk som er benyttet til analysen bør også tydeliggjøres.
- Målene er svært ambisiøse, og det er utydelig hvordan **rapportering på måloppnåelse** er tenkt.
- Planen kan med fordel tydeliggjøre hva som er status og analyse og hva som er **retningsgivende strategier** for å komme seg fra mål til handling. Verken målene eller strategiene gir anvisninger for prioriteringer i saker der hensynet til klima, energi eller miljø må veies opp mot hverandre.
- Mengden tiltak er overveldende. Det øker risikoen for at gjennomføringen blir tilfeldig, lite målrettet og lite virkningsfull. Det bør vurderes om planen i større grad bør identifisere **færre og virkningsfulle tiltak**, der ressursene styres dit de gir størst effekt.
- Innretningen på strategiene og tiltakene vitner om stor vilje til å ville nå mål gjennom **samarbeid og partnerskap**. Fylkeskommunens ambisjon om å involvere kommunene som samarbeidspartner, legger grunnlag for et godt samarbeid og bedre

gjennomføring av tiltakene. I flere av tiltakene ansvarliggjøres næringsliv/næringsaktører uten at kommunen som lokal utviklingsmotor er inkludert.

- Planen kan med fordel være tydeligere på hvordan økonomiske incentiver målrettet kan **stimulere til omprioriteringer** i kommunene. Den kan videre være tydeligere på hvordan tiltak og virkemidler som kommunene allerede rår over i dag, kan brukes mer aktivt for å stimulere til utvikling i riktige retning.
- Det er nødvendig med **tydeligere prioriteringer** i planen, og disse må i større grad bør bygge på effektanalyser og **støtte opp om allerede eksisterende ambisjoner** kommuner og regioner. Eksempelvis er samtlige kommuner i Gudbrandsdalen involvert i prosjektet «Gudbrandsdalen 2030». Bidrag i form av kompetanse og/eller midler fra fylkeskommunen til dette prosjektet vil trolig gi større effekt enn lansering av nye, parallelle initiativ.
- Hvordan mål, strategier og tiltak fra regional plan er tenkt overført til eller integrert i **kommunenes egne planer** for temaområdene klima, energi og miljø, bør også tydeliggjøres.
- Innlandet er et stort fylke som har planer og handlingsprogrammer for utvikling av ulike næringssektorer, som eksempelvis skog og landbruk. Regional plan for klima, energi og miljø kan med fordel **integre relevante mål og tiltak** fra andre eksisterende relevante planer. Sammenfallende mål i ulike planer øker sannsynligheten for måloppnåelse.
- Vi savner en tydeligere omtale av **bærekraftig reiseliv** i planen. Bærekraft er avgjørende for reiselivets langsiktige konkurranseevne. Det stiller nye krav til både reiselivsaktører og det offentlige virkemiddelapparatet. Reiselivet i Innlandet må koble seg på nasjonale føringer og satsinger. Her vil en helhetlig reiselivsstrategi for framtidig utvikling av reiselivsnæringen i Innlandet være viktig å få på plass.
- **Nasjonalparkkommunen** Gausdal forventer videre at planen prioriterer **besøksforvaltning**, der fokuset ligger på sikring av naturverdier og tilrettelegging for å utvikle lokal og regional verdiskaping.

Vedlegg:

Samlet saksfremstilling - høring regional plan for klima, energi og miljø

Med vennlig hilsen
Gausdal kommune

Nisveta Tiro
Rådgiver
Mobiltlf. 61 22 44 00

Dokumentet er elektronisk godkjent etter våre rutiner, og sendes uten signatur.

SÆRUTSKRIFT

Samlet saksframstilling

SAKNR	STYRE/RÅD/UTVALG:	MØTEDATO:
10/23	Formannskapet	15.02.2023
14/23	Kommunestyret	23.02.2023

Ark.: 144 K00 &13

Lnr.: 3158/23

Arkivsaksnr.: 23/264-5

Saksbehandler: Rannveig Mogren

SAMLET SAKSFREMSTILLING - HØRING REGIONAL PLAN FOR KLIMA, ENERGI OG MILJØ

Vedlegg: Planforslag «Regional plan for klima, energi og miljø» fra Innlandet fylkeskommune

[Regional plan for klima, energi og miljø - Innlandet fylkeskommune](#)

Andre saksdokumenter (ikke utsendt): -

SAMMENDRAG:

Gausdal kommune gir høringsinnspill til «Regional plan for klima, energi og miljø».

SAKSOPPLYSNINGER

Innlandet fylkeskommune har basert på Innlandsstrategien vedtatt 23.09.2020, igangsatt arbeid med ulike regionale planer. Forslag til «Regional plan for klima, energi og miljø» foreligger med høringsfrist 10.03.2023.

Gjennom høringsinvitasjonen ber fylkeskommunen særlig om innspill på:

- Hvordan planforslaget tar tak i utfordringene Innlandet har innen planens tre hovedtemaer
- Om planforslaget er et godt verktøy for å gi retning, videreutvikle og styrke arbeidet innen klima, energi og miljø
- Handlingsprogrammet og videreutvikling av dette

Det er ikke satt frister for oppstart eller leveranser for tiltakene i handlingsprogrammet. Det differensieres ikke mellom tiltak for byområder og distrikt. Videre er det heller ikke gjort prioriteringer mellom tiltak. Ifølge høringsinvitasjonen er alt dette med overlegg begrunnet med at tiltakene skal bearbeides videre og da i samarbeid med ulike gjennomføringsaktører som organisasjoner, næringsaktører, kommunene og andre offentlige instanser.

VURDERING:

Klima, energi og miljø er alle temaer som åpenbart er kommuneoverskridende. Det er derfor svært positivt at Innlandet fylkeskommune har ambisjoner om en regional plan for klima, energi og miljø.

Planforslaget viser ambisjoner om å utarbeide en plan basert på god medvirkning fra kommunene og øvrige relevante aktører innen temaene klima, energi og miljø. Videre vurderes det som positivt at planforslaget har ambisjoner om å nærmere identifisere hvilke utviklingsmuligheter som finnes for Innlandet i en situasjon der utfordringene innen klimabelastning, bærekraftig energiproduksjon og -forsyning samt miljø åpenbart er økende også for Innlandet.

Fylkeskommunen har noen særlige ønsker for innspill gjennom høringssvar og disse er fulgt opp i det følgende:

Utfordringene for Innlandet: Beskrivelse og analyser

Planforslaget identifiserer og peker prisverdig på at temaområdet preges av en rekke krevende avveininger mellom ulike kryssende interesser. Innen flere områder er det rett og slett ikke mulig å finne optimale balansepunkt mellom eksempelvis klimabelastnings-reduksjon og økonomisk vekst, mellom økt behov for fornybar energi og mindre naturinngrep eller mellom sentralisering og ønsket om spredt bosetting. For et fylke som Innlandet vil en del av de forventet mest virkningsfulle grepene samtidig i særlig grad utfordre de distriktpolitiske ambisjonene som frem til nå har vært dominerende både på regionalt nivå og for en rekke av distriktskommunene.

Utvalget av eksempler som inngår i planforslaget virker likevel noe tilfeldig og beskrivelsen kan med fordel styrkes betraktelig i systematikk og analyse. Det er krevende å se hva slags analysemetodikk som ligger til grunn for statusbeskrivelsen eller vurderinger av forholdet mellom årsaker og virkninger.

Ambisjonene: målene i planforslaget

Målene i planforslaget kjennetegnes av å være svært ambisiøse. Videre er de i stor grad formulert på en måte som gjøre det krevende eller ikke mulig å avgjøre underveis i planperioden, om man er nærmere målet eller ikke enn da planvedtaket ble gjort. Det øker sannsynligheten for at planen mister relevans for fylkeskommunen, kommunene samt øvrige berørte aktører og dermed heller ikke får noen virkning. Videre er det viktig at

målformuleringene er oppnåelige og gir oppnåelse av resultat for fylket som helhet. Det vil være ambisiøst i seg selv og må ikke nødvendigvis møte krav av typen «at fylket skal være ledende nasjonalt» for å ha verdi.

Strategiene: analyse eller retning?

Flere av strategiene er preget av beskrivelse og analyse. Det reiser spørsmål om hvorfor disse

ikke har en klar forankring eller referanse til planens opprinnelige utfordringsbeskrivelser og -analyser. For øvrig er det gjort konklusjoner i strategikapitlene som ser ut til å være av mer politisk enn faglig art. Eksempelvis hevdes det at det muligheten for utbygging av vindkraft i Innlandet ansees å være begrenset «siden områder med de beste vindforholdene kan komme i konflikt med andre interesser». Det er en observasjon som vil gjelde for ethvert fornybarenergi prosjekt som etableres utenfor allerede bebyggt areal enten det dreier seg om vind, vann eller sol. Interessekonflikter må beskrives saklig og faglig. Avveiningene må gjøres politisk.

Planen kan med fordel tydeliggjøre hvordan strategiene er anvisninger av retning fra mål til handling. Hverken målene eller strategiene i planforslaget er egnet til å gi noen anvisninger for prioriteringer i saker der det må gjøres konkrete avveininger og valg for om det er klima, energi eller miljø som bør prioriteres.

Handlingsprogram med tiltak: urealiserbart overveldende?

Det vurderes som svært positivt at planen ikke fastsetter en rekke tiltak som kommunene uten videre forventes å levere på uten at disse har vært drøftet på forhånd.

Fylkeskommunens ambisjon om å involvere kommunene som samarbeidspartner i gjennomføring av tiltakene, legger grunnlag for et godt samarbeid og bedre gjennomføring. I flere av tiltakene ansvarliggjør nærings/næringsaktører uten at kommunen som lokal relevant utviklingsmotor er inkludert.

Mengden tiltak er imidlertid overveldende og derfor utfordrende. Det øker risikoen for at gjennomføringen blir tilfeldig, lite målrettet og lite virkningsfull. Planen bør i større grad identifisere færre og virkningsfulle tiltak heller enn mange og mindre virkningsfulle tiltak. Det finnes ingen faglig grunn til å anta at utfordringene innen klima, energi og miljø kan løses med små, springende og ukoordinerte tiltak eller ved at summen av tiltak fører til tilstrekkelige substansielle forbedringer fordi listen totalt sett favner om noe for alle. Selv om fylket gjennom høringsinvitasjonen, er tydelig på at fraværet av frister for igangsetting og leveranse er gjort med overlegg, reduserer det ikke vår bekymring for at den overveldende mengden noe sprikende tiltak vil føre til mer enn bare mindre inkrementelle forbedringer.

Planen kan med fordel være tydeligere på hvordan eksempelvis økonomiske insentiver i form av ulike støtteordninger målrettet kan stimulere til omprioriteringer i kommunene. Den kan videre være tydeligere på hvordan dreining eller oppfølging av eksisterende ansvar, tiltak og virkemidler kommunene allerede har i dag, kan brukes mer aktivt for å stimulere

utvikling i riktigere retning. Eksempelvis er samtlige kommuner i Gudbrandsdalen involvert i den pågående prosessen «Gudbrandsdalen 2030». Kompetansebidrag og/eller økonomiske stimuli fra fylkeskommunen til det prosjektet vil ventelig være mer effektivt enn å skulle lansere andre eller nye parallelle initiativ.

Innlandet er et stort fylke som har planer og handlingsprogrammer for utvikling av ulike næringssektorer som eksempelvis skog og landbruk. Regional plan for klima, energi og miljø kan med fordel integrere relevante mål og tiltak fra andre eksisterende relevante planer. Sammenfallende mål i ulike planer øker sannsynligheten for måloppnåelse. Avslutningsvis vil vi peke på nødvendigheten av tydeligere prioriteringer i planen og at disse i større grad bør bygge på effektanalyser og eksisterende ambisjoner i de av kommunene og regionene som har etablert slike.

Konklusjon:

- Behov for en kommuneoverskridende plan: Det er positivt til at det utarbeides en regional plan for klima, energi og miljø.
- Statusbeskrivelse og analyse: Planen bør bygge på en mer omfattende og systematisk situasjonsanalyse som er tydeligere på hva som er dagens utfordringer og hva som må til for å bedre status. Hvilken metodikk som er benyttet til analysen bør også tydeliggjøres.
- Målene: Målene er svært ambisiøse, gir svakt grunnlag for å prioritere der hensyn til klima, energi og miljø ikke er sammenfallende, men i konflikt. Videre er det utydelig hvordan rapporteringen på måloppnåelse er tenkt.
- Strategiene: Skillet mellom hva som er status og analyse på den ene siden og hva som er strategier utledet for å gi retning fra mål til handling på den andre siden, bør tydeliggjøres. Dette er komplisert ved at strategiene i noen grad nå baserer seg på politiske avveininger og for liten grad på faglige resonnementer.
- Tiltakene: Mengden tiltak er svært overveldende og de inviterer til inkrementelle endringer heller enn virkningsfulle grep for å bidra substansielt til å redusere klimabelastning, stimulere utbygging av mer fornybar energi og å prioritere miljø når samfunnsutviklingsbeslutninger skal fattes. Tiltakene kan også med fordel innrettes mer med tanke på å skape intensiver for endring enten det innebærer bruk av økonomiske virkemidler eller andre lokalsamfunnsgevinster. Hovedinnretningen bør bygge på prinsippet om å allokere ressurser til tiltak der de gir størst effekt.
- Samarbeid og partnerskap som arbeidsform: Innretningen på strategiene og tiltakene vitner om stor vilje til å ville nå mål gjennom samarbeid og partnerskap. Det er svært positivt og må kunne karakteriseres som en betraktelig mer konstruktiv arbeidsform enn tidligere overkommunetilnærminger. Pågående prosesser som eksempelvis «Gudbrandsdalen 2030» bør stimuleres ytterligere heller enn nye parallelle initiativ. Hvordan mål, strategier og tiltak fra regional plan er tenkt overført til eller integrert i kommunenes egne planer for temaområdene klima, energi og miljø, bør tydeliggjøres i langt større grad.

Kommunedirektøren foreslår at det gjøres følgende

vedtak/innstilling:

Sakens vurderingsdel går som Gausdal kommunes høringsinnspill til «Regional plan for klima, energi og miljø»

Formannskapet behandlet saken, saksnr. 10/23 den 15.02.2023.

Behandling:

Anette Musdalslien, Sp, satte fram dette forslaget til uttale:

«Gausdal kommune har følgende innspill til *Regional plan for klima, energi og miljø*:

- Vi mener det er **behov for en kommuneoverskridende plan** på dette området. Det er lagt vekt på god medvirkning fra kommuner og andre relevante aktører i både prosess og gjennomføring. Det er svært positivt.
- Videre vurderes det som positivt at planforslaget har ambisjoner om å nærmere identifisere hvilke **utviklingsmuligheter** som finnes for Innlandet i en situasjon der utfordringene på klima-, energi- og miljøområdet er økende.
- Planen bør bygge på en **mer omfattende og systematisk situasjonsanalyse** som er tydeligere på hva som er dagens utfordringer, hva som allerede gjøres og hva som må til for å bedre status. Hvilken metodikk som er benyttet til analysen bør også tydeliggjøres.
- Målene er svært ambisiøse, og det er utydelig hvordan **rapportering på måloppnåelse** er tenkt.
- Planen kan med fordel tydeliggjøre hva som er status og analyse og hva som er **retningsgivende strategier** for å komme seg fra mål til handling. Verken målene eller strategiene gir anvisninger for prioriteringer i saker der hensynet til klima, energi eller miljø må veies opp mot hverandre.
- Mengden tiltak er overveldende. Det øker risikoen for at gjennomføringen blir tilfeldig, lite målrettet og lite virkningsfull. Det bør vurderes om planen i større grad bør identifisere **færre og virkningsfulle tiltak**, der ressursene styres dit de gir størst effekt.
- Innretningen på strategiene og tiltakene vitner om stor vilje til å ville nå mål gjennom **samarbeid og partnerskap**. Fylkeskommunens ambisjon om å involvere kommunene som samarbeidspartner, legger grunnlag for et godt samarbeid og bedre gjennomføring av tiltakene. I flere av tiltakene ansvarliggjøres næringsliv/næringsaktører uten at kommunen som lokal utviklingsmotor er inkludert.

- Planen kan med fordel være tydeligere på hvordan økonomiske insentiver målrettet kan **stimulere til omprioriteringer** i kommunene. Den kan videre være tydeligere på hvordan tiltak og virkemidler som kommunene allerede rår over i dag, kan brukes mer aktivt for å stimulere til utvikling i riktigere retning.
- Det er nødvendig med **tydeligere prioriteringer** i planen, og disse må i større grad bør bygge på effektanalyser og **støtte opp om allerede eksisterende ambisjoner** kommuner og regioner. Eksempelvis er samtlige kommuner i Gudbrandsdalen involvert i prosjektet «Gudbrandsdalen 2030». Bidrag i form av kompetanse og/eller midler fra fylkeskommunen til dette prosjektet vil trolig gi større effekt enn lansering av nye, parallelle initiativ.
- Hvordan mål, strategier og tiltak fra regional plan er tenkt overført til eller integrert i **kommunenes egne planer** for temaområdene klima, energi og miljø, bør også tydeliggjøres.
- Innlandet er et stort fylke som har planer og handlingsprogrammer for utvikling av ulike næringssektorer, som eksempelvis skog og landbruk. Regional plan for klima, energi og miljø kan med fordel **integre relevante mål og tiltak** fra andre eksisterende relevante planer. Sammenfallende mål i ulike planer øker sannsynligheten for måloppnåelse.

Votering:

Forslaget til Anette Musdalslien ble enstemmig tiltrådt.

Innstilling:

Anette Musdalslien, Sp, satte fram dette forslaget til uttale:

«Gausdal kommune har følgende innspill til *Regional plan for klima, energi og miljø*:

- Vi mener det er **behov for en kommuneoverskridende plan** på dette området. Det er lagt vekt på god medvirkning fra kommuner og andre relevante aktører i både prosess og gjennomføring. Det er svært positivt.
- Videre vurderes det som positivt at planforslaget har ambisjoner om å nærmere identifisere hvilke **utviklingsmuligheter** som finnes for Innlandet i en situasjon der utfordringene på klima-, energi- og miljøområdet er økende.
- Planen bør bygge på en **mer omfattende og systematisk situasjonsanalyse** som er tydeligere på hva som er dagens utfordringer, hva som allerede gjøres og hva som må til for å bedre status. Hvilken metodikk som er benyttet til analysen bør også tydeliggjøres.
- Målene er svært ambisiøse, og det er utydelig hvordan **rapportering på måloppnåelse** er tenkt.
- Planen kan med fordel tydeliggjøre hva som er status og analyse og hva som er **retningsgivende strategier** for å komme seg fra mål til handling. Verken målene eller

strategiene gir anvisninger for prioriteringer i saker der hensynet til klima, energi eller miljø må veies opp mot hverandre.

- Mengden tiltak er overveldende. Det øker risikoen for at gjennomføringen blir tilfeldig, lite målrettet og lite virkningsfull. Det bør vurderes om planen i større grad bør identifisere **færre og virkningsfulle tiltak**, der ressursene styres dit de gir størst effekt.
- Innretningen på strategiene og tiltakene vitner om stor vilje til å ville nå mål gjennom **samarbeid og partnerskap**. Fylkeskommunens ambisjon om å involvere kommunene som samarbeidspartner, legger grunnlag for et godt samarbeid og bedre gjennomføring av tiltakene. I flere av tiltakene ansvarliggjøres næringsliv/næringsaktører uten at kommunen som lokal utviklingsmotor er inkludert.
- Planen kan med fordel være tydeligere på hvordan økonomiske insentiver målrettet kan **stimulere til omprioriteringer** i kommunene. Den kan videre være tydeligere på hvordan tiltak og virkemidler som kommunene allerede rår over i dag, kan brukes mer aktivt for å stimulere til utvikling i riktigere retning.
- Det er nødvendig med **tydeligere prioriteringer** i planen, og disse må i større grad bør bygge på effektanalyser og **støtte opp om allerede eksisterende ambisjoner** kommuner og regioner. Eksempelvis er samtlige kommuner i Gudbrandsdalen involvert i prosjektet «Gudbrandsdalen 2030». Bidrag i form av kompetanse og/eller midler fra fylkeskommunen til dette prosjektet vil trolig gi større effekt enn lansering av nye, parallelle initiativ.
- Hvordan mål, strategier og tiltak fra regional plan er tenkt overført til eller integrert i **kommunenes egne planer** for temaområdene klima, energi og miljø, bør også tydeliggjøres.
- Innlandet er et stort fylke som har planer og handlingsprogrammer for utvikling av ulike næringssektorer, som eksempelvis skog og landbruk. Regional plan for klima, energi og miljø kan med fordel **integre relevante mål og tiltak** fra andre eksisterende relevante planer. Sammenfallende mål i ulike planer øker sannsynligheten for måloppnåelse.

Vedtak:

Kommunestyret behandlet saken den 23.02.2023 sak 14/23

Behandling:

Paul Kristian Lillelien, Sp, satte fram følgende forslag til tillegg

- «Vi savner en tydeligere omtale av bærekraftig reiseliv i planen. Bærekraft er avgjørende for reiselivets langsiktige konkurranseevne. Det stiller nye krav til både

reiselivsaktører og det offentlige virkemiddelapparatet. Reiselivet i Innlandet må koble seg på nasjonale føringer og satsinger. Her vil en helhetlig reiselivsstrategi for framtidig utvikling av reiselivsnæringen i Innlandet være viktig å få på plass.

- Nasjonalparkkommunen Gausdal forventer videre at planen prioriterer besøksforvaltning, der fokuset ligger på sikring av naturverdier og tilrettelegging for å utvikle lokal og regional verdiskaping.»

Votering:

- Innstillingen ble enstemmig vedtatt.
- Tilleggsforslagene til Paul Kristian Lillelien ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:

Gausdal kommune har følgende innspill til *Regional plan for klima, energi og miljø*:

- Vi mener det er **behov for en kommuneoverskridende plan** på dette området. Det er lagt vekt på god medvirkning fra kommuner og andre relevante aktører i både prosess og gjennomføring. Det er svært positivt.
- Videre vurderes det som positivt at planforslaget har ambisjoner om å nærmere identifisere hvilke **utviklingsmuligheter** som finnes for Innlandet i en situasjon der utfordringene på klima-, energi- og miljøområdet er økende.
- Planen bør bygge på en **mer omfattende og systematisk situasjonsanalyse** som er tydeligere på hva som er dagens utfordringer, hva som allerede gjøres og hva som må til for å bedre status. Hvilken metodikk som er benyttet til analysen bør også tydeliggjøres.
- Målene er svært ambisiøse, og det er utydelig hvordan **rapportering på måloppnåelse** er tenkt.
- Planen kan med fordel tydeliggjøre hva som er status og analyse og hva som er **retningsgivende strategier** for å komme seg fra mål til handling. Verken målene eller strategiene gir anvisninger for prioriteringer i saker der hensynet til klima, energi eller miljø må veies opp mot hverandre.
- Mengden tiltak er overveldende. Det øker risikoen for at gjennomføringen blir tilfeldig, lite målrettet og lite virkningsfull. Det bør vurderes om planen i større grad bør identifisere **færre og virkningsfulle tiltak**, der ressursene styres dit de gir størst effekt.
- Innretningen på strategiene og tiltakene vitner om stor vilje til å ville nå mål gjennom **samarbeid og partnerskap**. Fylkeskommunens ambisjon om å involvere kommunene som samarbeidspartner, legger grunnlag for et godt samarbeid og bedre gjennomføring av tiltakene. I flere av tiltakene ansvarliggjøres næringsliv/næringsaktører uten at kommunen som lokal utviklingsmotor er inkludert.

- Planen kan med fordel være tydeligere på hvordan økonomiske insentiver målrettet kan **stimulere til omprioriteringer** i kommunene. Den kan videre være tydeligere på hvordan tiltak og virkemidler som kommunene allerede rår over i dag, kan brukes mer aktivt for å stimulere til utvikling i riktigere retning.
- Det er nødvendig med **tydeligere prioriteringer** i planen, og disse må i større grad bør bygge på effektanalyser og **støtte opp om allerede eksisterende ambisjoner** kommuner og regioner. Eksempelvis er samtlige kommuner i Gudbrandsdalen involvert i prosjektet «Gudbrandsdalen 2030». Bidrag i form av kompetanse og/eller midler fra fylkeskommunen til dette prosjektet vil trolig gi større effekt enn lansering av nye, parallelle initiativ.
- Hvordan mål, strategier og tiltak fra regional plan er tenkt overført til eller integrert i **kommunenes egne planer** for temaområdene klima, energi og miljø, bør også tydeliggjøres.
- Innlandet er et stort fylke som har planer og handlingsprogrammer for utvikling av ulike næringssektorer, som eksempelvis skog og landbruk. Regional plan for klima, energi og miljø kan med fordel **integre relevante mål og tiltak** fra andre eksisterende relevante planer. Sammenfallende mål i ulike planer øker sannsynligheten for måloppnåelse.
- Vi savner en tydeligere omtale av **bærekraftig reiseliv** i planen. Bærekraft er avgjørende for reiselivets langsiktige konkurranseevne. Det stiller nye krav til både reiselivsaktører og det offentlige virkemiddelapparatet. Reiselivet i Innlandet må koble seg på nasjonale føringer og satsinger. Her vil en helhetlig reiselivsstrategi for framtidig utvikling av reiselivsnæringen i Innlandet være viktig å få på plass.
- **Nasjonalparkkommunen** Gausdal forventer videre at planen prioriterer **besøksforvaltning**, der fokuset ligger på sikring av naturverdier og tilrettelegging for å utvikle lokal og regional verdiskaping.